

Að vakna

New Britain General Hospital, Connecticut, apríl 1978 kl. 03.30

Það bregst ekki. Apríl er grimmastur mánaði, sagði frægt skáld fyrir löngu. Ég er ekki sammála – hvað mig varðar á apríl sér ellefu bræður og alla jafnósvífna. Fyrir hálf tíma fleygði ég mér á fletið í litlu vakt-kompunni, dró gisið tjald fyrir atburði kvöldsins og stillti öndunarmiðstöðina í heilastofni á SVEFN, VINSAMLEGA ÓNÁÐIÐ EKKI! Samt geltir símbóðinn núna. Eins og alltaf. Gjammið brýst inn í náðarstundina, ryður draumahólfíð og rífur upp varnarlaus augnlokin. Í fyrstu nær rumskaði vitundin aðeins utan um lítið brot af veröldinni: myrkvað herbergi, viftusúð, gamalkunna velgju – og Bruno Stankiewicz, pólskan innflytjanda á sextugsaldri sem vinnur í Stanley-verksmiðjunni hér í borg. Dag hvern velta þar af færíbandi þúsundir verkfæra: hamrar, hallamál, sagir, borar. Harkan skín af smíðatólunum frá Stanley og við fyrstu sýn er eins og sindrið úr stálinu hafi síast inn í andlit Stankiewicz með árunum. En hann var ekki beint stálsleginn þegar ég tók á móti honum í gærkvöldi og veiddi ævi hans upp úr gömlum sjúkraskrá og vitnisburði nágrannakonu sem vinnur á bráðamóttökunni.

Alla virka daga kemur hann heim úr verksmiðjunni, afklæðist snjádri yfirhöfn, heilsar konu sinni og fer rակleiddis að ís-

skápnunum að sækja sér dós af Miller-bjór. Hvísið þegar hann krækir í álflipann og opnar dósina boðar daglega helgiathöfn síðustu 30 ára: Miller time! Eins og í sjónvarpsauglýsingunni. Sex bjórum síðar dottar Bruno yfir hafnaboltaleik í sjónvarpinu, oftast sjöunda leikhlutu. Hann nær aldrei þeim níunda og síðasta. Þar til í gærkvöldi. Þegar kaldsveitt ógleðin lagði af stað upp meltingarveginn var staðan jöfn og þegar blóðgusan kom var Reggie Jackson að tryggja New York Yankees sigurinn gegn Los Angeles Dodgers með höggi sem sendi boltann lengst upp í stúku og aðdáendur hans í sjöunda himin.

Bráðamóttaka, kvöldið áður, kl. 23.10

Þegar ég spyr herra Stankiewicz út í áfengi, kveðst hann stöku sinnum bragða það. Hann fái sér eitt til tvö skot á kránni með félögum sínum við sérstök tækifæri. Sem bjóðist reyndar alltof sjaldan. Þegar hér er komið sögu í framhaldsnámi mínu veit ég að margir í hinum vinnandi stéttum vestanhafs líta ekki á bjór sem áfengi. Ég þynni því spurninguna niður í 4% og fæ grun minn staðfestan. Stankiewicz gefst þó lítið tóm til að endurskoða skakka heimsmynd sína því hinn nýi sannleikur er rétt farinn að gára yfirborðið á pólska jafnaðargeðinu þegar hann kastar aftur upp blóði, rétt áður en meltingarlæk-

irinn kemur í hús. Sá hefst þegar handa og skömmu síðar blasir sjúkdómsgreiningin við. Æðagúll neðst í vélinda hefur rofnað og úr honum vætlar blóð. Ég rífa í huganum upp glósurnar úr læknánáminu:

Aukinn þrýstingur í „portabláæð“ af völdum skorpulifrar veldur æðagúlum í vélinda og leða maga. Blæðing af völdum þeirra er algeng dánarsök í þessum sjúklingahópi. Sjúkdómshorfur eru slæmar en skána umtalsvert ef viðkomandi hættir að drekka.

Ég virði herra Stankiewicz fyrir mér. Þunna húðina með marblettum á við og dreif. Framsettan kvið, fullan af vökva. Kringum þrúttinn nafla hlykkjast þandar bláæðar. *Caput Medusa*. Höfuð Medúsu. Ófreskjunnar í grískri goðafræði sem engum eirir. Í stað hárs á höfði hennar vaxa iðandi eiturslöngur og þeim sem horfist í augu við hana breytir hún í stein. Grísk klassík í hálfpólskum verksmiðjubæ í Ameríku. En ég lít ekki undan. Nú býst sérfræðingurinn til þess að sprauta alkóhóli inn í æðagúlunn og freista þess þannig að stöðva blæðinguna. Kaldhæðið, ekki satt, segir Dr. Tom Devers, meltingarlæknir með írskt blóð í æðum og áhugamaður um kráarrólt með námslæknum að loknum vinnudegi. Skömmu síðar hefur blæðingin stöðvast og þriðji blóðpokinn er að tæmast. Áður en Dr. Devers yfirgef-

Ari Jóhannesson

Lyflæknir

ariari@simnet.is

Stjórn Öldungadeildar

Óttar Guðmundsson formaður
Helga M. Ögmundsdóttir ritari
Sigurður Guðmundsson gjaldkeri
Friðrik Yngvarsson
Gísli Einarsson

Öldungaráð

Guðmundur Viggósson
Jóhannes M. Gunnarsson
Kristófer Þorleifsson
Margrét Georgsdóttir
Reynir Þorsteinsson

Ritstjóri vefsíðu og síðu Öldungadeildar í Læknablaðinu:

Helga M.
Ögmundsdóttir
Magnús Jóhannesson

ur svæðið mælum við okkur mót á Rosie O'Grady's á morgun eftir vinnu og ég lofa að láta félagi mína vita.

Sjúkradeild kl. 03.40

Ég geng hægunum, vélrænum skrefum eftir þröngum og illa lýstum gangi, í átt að legudeildinni, frá svefni til vöku, stjarfur á svip, uppvakningsaugun galopin. Herra Stankiewicz liggur á stofu 7 við gluggann. Hann fálmar út í loftið, tinandi augun gljá af hitasótt. Hann umlar eitthvað sem dóttir hans segir að sé tóm rugl. Hlutverk hennar og annarra barna innflytjenda er að túlka fyrir foreldra sína þegar þeir veikjast. Deyr hann? spyr hún. Í svip hennar er ofið hreinskilni æskunnar og æðruleysi erfiðrar lífsbaráttu kynslóðar fram af kynslóð í gamla landinu. Nei, ég held ekki, segi ég, en hann gerir það fyrr en síðar ef hann hættir ekki að drekka. Ég velti mismunagreiningunni fyrir mér. Deleríum tremens kemur varla til greina, til þess er of stutt liðið frá síðasta bjór. Ég hallast helst að ásvelgingu. Að magainnihald hafi ratað ofan í lungu við blóðuppköstin og valdið lungnabólgu. Skömmu síðar staðfestir röntgenmynd grun minn því hvít slæða þekur hluta hægra lungans. Næstu dagar verða erfiðir þessum æðrulausa innflytjanda. Í brekkunni framundan bíða áfengisfráhvarf, Wernickes-heilkenni, sýking og mögulega lifrabilun og endurtekin blóðuppköst. Samt held ég að hann hafi þetta af. Ég veit ekki af hverju, hef það

bara sterkt á tilfinningunni. En ef hann á að deyja, verður það vonandi ekki á minni vakt. Erfið sjúkratilfelli og dauðsföll sínhúða smám saman viðkvæma sál unglækna. Á þessu stigi er húðin á minni álíka þykk og líknarbelgur og ég er þegar kominn með eitt dauðsfall á vaktinni, takk fyrir.

Nú er prestur mættur á staðinn. Ég dreg mig í hlé og tek til við að sinna öðrum verkefnum. Að þeim loknum held ég áleiðis til svefnkompunnar. Út um glugga sé ég hvar sjúkrabíll kemur upp brekkuna í átt að spítalanum. Blá blikkljósín eru síðustu eldingar óveðursnætur. Á austurhimni bjarmar fyrir blóðugri sliktju dagrenningar.

Nokkrum dögum síðar heilsa ég upp á Stankiewicz. Hann situr við rúmið með næringu í æð og súrefni í nös. Dóttir hans er hjá honum og túlkar. Hann segist ekkert hafa játað fyrir prestinum og brosir. Þá veit ég að hann er hólpinn. Í bili að minnsta kosti. Hann er þakklátur fyrir umönnunina á spítalanum og hvað allir eru vinsamlegir við hann. Ég minni hann á að lifrin hafi borið vitni gegn honum og ekki talað neina tæpitungu. Hann er búinn að fréttu það og er staðráðinn í að minnka bjórdrykkjuna og jafnvel hætta henni fyrir fullt og allt. Ég kveð hann með handabandi og óska honum góðs bata.

Um haustið frétti ég að Bruno Stankiewicz væri allur. Dánarorsökin var lifrabilun. Rúmum 40 árum síðar minnst ég hans í hvert sinn sem ég nota Stanleyhamarinn minn og hallamálið.

Sumarið 2022

Skrifstofa Læknafélags Íslands
verður lokuð dagana

18. júlí til 8. ágúst vegna sumarleyfa.